

edebiyat seçkileri...

Oscar Wilde “De Profundis”

“De Profundis”, ünlü İngiliz yazarı Oscar Wilde’in, Reading Cezaevinden dostu Lord Alfred Douglas’a yazdığı uzun bir mektuptur. De Profundis edebiyat dünyasında, Kafka’nın babasına yazdığı mektupla birlikte en önemli mektuplardan birisi olarak kabul edilir. Oscar Wilde’in bu mektubu, Alfred Douglas’ın eline geçememiş ancak kitap olarak yayınlandıktan sonra bütün edebiyat okurlarına ulaşabilmiştir.

Oscar Wilde’in hayatı gerçekten çok trajik bir şekilde sonlanmıştır. Sefil bir otele öldüğü zaman cenazesine sadece yedi kişi katılmıştı. Oysa sanat hayatının başında belirli bir üne ve saygınlığa kavuşan Oscar Wilde, başına kendisini cezaevlerine düşürecek, tüm parasını ve onurunu kaybettirecek felaket gelmeden önce oldukça kendinden emin, güçlü ve saygın bir edebiyatçı olarak hayatını sürdürüyordu. Ancak tüm felaketler Lord Alfred Douglas ile karşılaşmasından, onunla o çağda asla hoş karşılanamayacak bir ilişki yaşamasının sonucunda başına gelmiştir. Günümüzde komik ya da çok ilkel karşılanabilecek “ahlaksız yaşam” suçundan cezaevine gönderilmiştir.

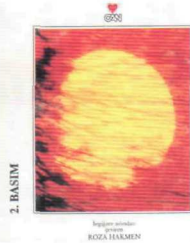
Oscar Wilde, cezaevinden yazdığı bu mektubunda Alfred Douglas’a yani kötü kaderinin baş sorumlusuna içindeki her şeyi döker. Oscar Wilde gibi bir yazarın böylesine kötü cezaevi koşullarında yaşaması, parası, ünü ve saygınlığı varken birden hepsini kaybetmesinin trajik öyküsünü bu mektubunda kendi ağzından dinleme şansına sahip oluruz.

Aslında Oscar Wilde’in trajik yaşam hikayesini ve iki yıllık cezasını çektikten sonra yaşadıklarını biraz olsun bilmezsek bu eseri de yeterince iyi an-

layamayız. Bu noktayı eserin yayıncısı da görmüş olacak ki eserin başına ünlü Fransız yazar Andre Gide’in okuru bu konularda aydımlatacak önsözünü eklemiştir. Aslında eserin başında Andre Gide’in önsözü olarak belirtilen yazılar, yazarın “Denemeler” adlı eserinin içinden alınan Oscar Wilde ile ilgili bölümlerdir. Bir büyük yazarın trajedisini onunla tanışmış, ortak anıları olmuş bir başka yazarın kaleminden dinlemek elbette daha anlamlıdır. Ayrıca bu bölümü okuyan okur, Oscar Wilde’in hayatını biraz daha yakından tanıyacağı için, yazdığı mektubu yani “De Profundis”i başka bir gözle ve merakla okuyacaktır.

Alegorik eserlerin en yetkini sayılan “Dorian Gray’in Portresi”nin yazarı olan ve en çok da bu eseriyle tanınan Oscar Wilde, şiir, tiyatro eserleri, roman, öykü ve tanıtığımız bu eseriyle mektup türüne kadar edebiyatın hemen hemen her alanında eser vermiş bir sanatçıdır. Sefil bir otele öldüğü zaman cenazesine sadece yedi kişinin katıldığı ancak günümüzde çok geniş bir okuyucu kitlesinin tanıdığı ve saygı duyduğu Oscar Wilde, çok değil sadece yüz sene kadar öncesinin yerleşik ahlak kurallarına kurban edilmiş isimlerden birisidir. Kendisi her ne kadar “ben dehamı yaşamıma verdim, eserlerimde sadece yetenek vardır” demiş olsa da, eserleri klasikleşmiş ve edebiyat dünyasında önemli bir yere sahip olmuş bir yazardır. Yazarları hayatlarından yola çıkarak tanımak isteyen okurlar için “De Profundis” ideal bir çalışmadır. Ancak eserlerini tanımadığımız yazarların hayatları ilginizi çekmiyorsa, öncelikle “Dorian Gray’in Portresi” ile Oscar Wilde okumaya başlayabilirsiniz.

Oscar Wilde
DE PROFUNDIS
(André Gide’in önsözleriyle)

edebiyat seçkileri...

Erasmus “Deliliğe Övgü”

İlahî Komedy ve Don Quijote gibi eserlerden sonra 16. yüzyıla geldiğimizde bu dönemin edebiyatına damgasını vuran ve eserlerini birbirinin peşi sıra sıralayan üç isim vardır. Montaigne, Erasmus ve Rebelais. Sadece kendi dönemlerinin değil, tüm bir edebiyat tarihinin hala en önemli isimleri arasında yer alan yazarların eserleri de hepimize aşına gelecektir: “Denemeler”, “Gargantua” ve “Deliliğe Övgü”. Bu eserlerin içinde en rahat okunabilir olanı ama aynı zamanda önem skalasında en altta yer alanı Rebelais’in “Gargantua”sıdır. Gargantua hem yetişkinlerin, hem de çocukların keyifle okuyabileceği oldukça komik bir yapıttır. Montaigne’nin denemeleri ise, hepimizin bildiği gibi edebiyat tarihinin gelmiş geçmiş en önemli eserlerinden biridir. Deneme türünün, edebiyatın en saygın ve en zor türü olarak kabul edilmesinde Montaigne’nin kuşkusuz çok büyük bir payı vardır. Erasmus’un “Deliliğe Övgü” adlı eseri de, Montaigne’nin denemeleri gibi sadece kendi yüzyılında değil, günümüzde de önemini koruyan bir başyapıttır. 1465 yılında Hollanda’nın Rotterdam kentinde doğan Erasmus, orta öğretiminden sonra Augustin tarikatına girerek rahip oldu. Ancak hiçbir zaman rahip olarak etkinlik göstermeyen Erasmus, kendi

ni bilime adanmış olduğu gerekçesiyle dini makamlardan cüppe giymeme izni de aldı. 1499 yılında İngiltere’ye gitti ve Thomas Morus ile tanıştı. Bu dostluk ile ufku daha da genişleyen Erasmus, papalığın düşünceler üzerinde kurduğu hegemonyaya karşı çıktı.

“Deliliğe Övgü” ise yazarın 1509 yılında İtalya’dan İngiltere’ye yaptığı yolculuk sırasında tasarladığı bir eserdir. İngiltere’de Thomas Morus’un evinde kısa sürede tamamladığı eserini dostu Thomas Morus’a adanmıştır. Eserde Erasmus deliliğe övgüler düzerken, deliliğin mutluluk getirdiğini de öne sürer. Çocukluk ve yaşlılık dönemlerinde insanlar için hayatı çekilirdiğini kılınan delilik olduğunu; aşk ve dostluk gibi güzel duygulara hep deliliğin hakim olduğunu söyler. Ancak; politikanın, şiddetin ve savaşların da deliliğin işi ya da sonuçları olduğunu belirtir. İnsanı özgürlüğe kavuşturan deliliği överken dini kurumlara, politikacılara ve hiç sevmediği stoacılar acımasız eleştiriler yöneltir.

Rönesans ressamlarından Hans Holbein’in resimlediği “Deliliğe Övgü” felsefe ile gülmecenin birleştiği önemli ve rahat okunabilir bir eserdir.

